

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE

UPRAVA ZA ZAŠTITU KULTURNE BAŠTINE

KLASA: UP/I-612-08/18-06/0150

URBROJ:532-04-01-03-02/2-19-2

Zagreb, 11. veljače 2019.

Ministarstvo kulture na temelju članka 12. stavka 1. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara („Narodne novine“, broj 69/99, 151/03, 157/03, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 44/17, 90/18) i članka 20. stavaka 1. i 2. Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 89/11 i 130/13), donosi

RJEŠENJE

1.

Utvrđuje se da **Tradicija esperanta u Hrvatskoj** ima svojstvo nematerijalnoga kulturnog dobra u smislu članka 9., stavka 1., alineje 1. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

2.

Za kulturno dobro iz točke 1. ovoga Rješenja utvrđuje se sljedeći sustav mjera zaštite:

- osigurati dostupnost dobra javnosti;
- poticati sudjelovanje pojedinaca, grupa i zajednice koje baštine dobro u identificiranju, definiranju, izvođenju i prenošenju dobra;
- popularizirati i promovirati kulturno dobro održavanjem izložbi, stručnih skupova, putem elektroničkih medija, audio i video zapisa i na drugi način;
- poticati prenošenje i njegovanje kulturnoga dobra;
- educirati stručni kadar za prenošenje znanja putem seminara, radionica, formalnog i neformalnog obrazovanja;
- nastaviti s istraživanjem dobra, primjerenim dokumentiranjem u svim vidovima i načinima suvremenog bilježenja, te stručnim i znanstvenim vrednovanjem;
- promicati funkciju i značaj dobra u društvu, te uključiti zaštitu dobra u planirane razvojne programme;
- senzibilizirati javnost i štititi dobro prepoznajući procese globalizacije i društvene transformacije, kako bi se izbjegla opasnost od nestajanja, uništenja ili komercijalizacije dobra;
- nositelj dobra dužan je provoditi mjere zaštite.

3.

Nositelji su sve pravne i fizičke osobe evidentirane na Popisu nositelja koji je sastavni dio ovoga Rješenja. O svim promjenama nositelja nadležno tijelo dužno je obavijestiti Stručno povjerenstvo za utvrđivanje svojstva kulturnoga dobra, koje će sukladno izmjenama revidirati Popis nositelja.

4.

Na navedeno nematerijalno kulturno dobro iz točke 1. izreke ovog Rješenja primjenjuje se Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i svi propisi koji se odnose na kulturna dobra.

5.

Predmetno kulturno dobro upisat će se u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske - Listu zaštićenih kulturnih dobara pod brojem **Z - 7298**.

6.

Žalba ne odgađa izvršenje ovoga Rješenja.

Obrazloženje

Međunarodni jezik esperanto planski je jezik što ga je osmislio Ludvig Lejzer Zamenhof te ga predstavio javnosti u publikaciji na ruskome jeziku tiskanoj 1887. godine u Varšavi pod naslovom *Internacia lingvo* 'Međunarodni jezik'. Iste godine pojavila su se i izdanja na francuskom, poljskom i njemačkom jeziku. Objavljivanje toga planskojezičnoga projekta uklapa se u širi kontekst jezičnoga izumiteljstva druge polovice 19. stoljeća, kada je javnosti predstavljeno nekoliko desetaka projekata međunarodnoga jezika kao sredstva nacionalno neutralne jezične komunikacije.

Kao jezik jednostavne gramatike bez iznimaka kakvima obiluju etnički jezici, s vokabularom temeljenim na europskim internacionalizmima i romanizmima (oko 70%) te manjim dijelom na leksiku preuzetom iz germanskih (20%) i ostalih jezika, esperanto je nadživio sve svoje povijesne suparnike te se i danas koristi kao alternativno sredstvo međunarodne komunikacije. Posebna njegova važnost bila je, a i danas je, za tzv. male narode koji su putem toga jezika imali i imaju mogućnost predstaviti svoja kulturna dostignuća svijetu te se putem njega upoznavati s istovrsnim dostignućima drugih naroda.

Hrvatska je kulturna i znanstvena javnost od samoga pojavljivanja esperanta na planskojezičnoj sceni krajem 1880 - ih godina bila temeljito upućena u taj projekt, jer je znameniti hrvatski filolog, tada mladi Tomo Maretić, na svečanoj sjednici zagrebačke Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti 1891. predavanje posvetio upravo ustrojbeno-poredbenoj raščlambi onodobnih planskih jezika, kritički se osvrnuvši i na esperanto. Tada je esperantski pokret, koji će svoj prvi procvat doživjeti na prijelazu s 19. na 20. stoljeće te u razdoblju prije Prvoga svjetskog rata, tek bio na samom početku razvoja, a među prvim esperantistima bilo je i pojedinaca s područja današnje Republike Hrvatske.

Organizirani počeci nacionalnoga esperantskog pokreta sežu u godinu 1908. odnosno početak 1909. godine, kada je u Zagrebu osnovano Društvo hrvatskih esperantista što su ga predvodili leksikograf, publicist, antologičar i prevoditelj Mavro Špicar te nastavnica Danica Bedeković pl. Pobjenički. Oni su i sami napisali prve hrvatske priručnike esperanta te vodili časopis *Kroata Esperantisto*, kojega je prvi broj 1909. godine imao na naslovnici esperantski prijevod Preradovićeve pjesme *Moja lađa*.

Dva su deklarirana cilja spomenuta časopisa: on „treba da u jednu ruku širi Esperanto u Hrvatskoj, u drugu pak ruku treba da našu bogatu ali slabo poznatu književnost uvede u Esperantiju, u tajanstvenu zemlju, koja se ne nalazi niti na mjesecu, niti u svemiru, već u srcima svih Esperantista i njihovim dušama". Tako već 1912. godine izlazi antologija hrvatske poezije u esperantskim prijevodima Mavra Špicera. Kroz cijelu povijest hrvatskoga esperantizma u raznim društveno-političkim okružjima u kojima se nalazila Hrvatska pa sve do naših dana hrvatski su esperantisti nastavili kontinuirano djelovati na promicanju hrvatske književnosti i kulture u svijetu, pri čemu su često upravo esperantski prijevodi djela hrvatske književnosti poslužili i kao predlošci za prijevode na neeuropske jezike poput kineskoga, hindskoga ili pak farsija. Najnoviji primjer promicanja hrvatske književnosti putem esperanta jest esperantski prijevod poznatoga i višestruko nagrađivanoga romana *Črna mati zemla* Kristiana Novaka (esp. *Nigra patrino tero*, 2017.), što ga je sročio ugledni hrvatski esperantist, prevoditelj i publicist Josip Pleadin.

Hrvatski esperantisti daju iznimno istaknut djelatan, organizacijski, znanstveni, umjetnički i kulturni doprinos globalnoj zajednici esperantista svijeta, koja je u međuvremenu razvila samosvojan kolektivni i kulturni identitet sa specifičnim komunikacijskim praksama i paradigmama, organizacijskim ustrojem te kulturnim fenomenima i obrascima. Nadalje, hrvatski esperantisti svojim djelovanjem i kontaktima sa stranim esperantistima hrvatsku kulturnu sredinu obogaćuju organiziranjem raznih kongresa, stručnih skupova i kulturnih manifestacija na kojima sudjeluju esperantisti iz raznih zemalja, koji hrvatskoj sredini prenose putem esperanta kulturna i umjetnička dostignuća svojih naroda. Imajući u vidu važnu ulogu esperanta kao važnoga sredstva promicanja hrvatske kulture u svijetu, a prigodom stoljetnice organiziranoga esperantskog pokreta u Hrvatskoj, u studenome 2008. godine održan je na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu međunarodni znanstveni skup pod naslovom *Esperanto i hrvatski kulturni identitet*, na kojemu je sudjelovalo 30-ak izlagača.

Kao što očuvanje mjesnih govora na nacionalnoj razini izravno doprinosi očuvanju globalne jezične raznolikosti kao vrijednosti po sebi zbog prijetnje da izumiranjem govora i jezika s malim brojem govornika (oko 5 000) nestanu samosvojni i neponovljivi misaoni i izražajni obrasci koji čine duhovno-uljudbenu baštinu čovječanstva, tako je očuvanje međunarodnoga jezika esperanta kao globalne kulturno-jezične baštine čovječanstva važno i na nacionalnim razinama jer omogućuje malim narodima poput hrvatskoga da svoja kulturna dostignuća upravo putem ovoga nacionalno neutralnoga sredstva međunarodne komunikacije prezentiraju svjetskoj esperantskoj javnosti. Esperantska zajednica ima sva obilježja svojevrsnoga dijaspornoga kvazi-etničkoga kolektivnoga identiteta, koji ima svoje specifičnosti u odnosu na jezik na kojemu djeluje. Pripadnost esperantskoj zajednici (svi govornici esperanta u Hrvatskoj bilo kao pojedinci ili udruženi u udruge ili inicijative) očituje se u jakom izražavanju skupne solidarnosti i društvene kohezije poput svih zajednica.

Uloga esperanta kao jezika posrednika za promicanje hrvatske kulturne i umjetničke, a napose književne baštine i suvremene književne produkcije, argument je za upisivanje ovoga jezika kao nematerijalnoga dobra u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske.

Povjerenstvo za nematerijalnu kulturnu baštinu Ministarstva kulture na sjednici održanoj 29. svibnja 2017. ocijenilo je da **tradicija esperanta u Hrvatskoj** ima svojstvo nematerijalnoga kulturnog dobra kako to definira Zakon o zaštiti i očuvanju kulturne baštine u članku 9. stavku 1. alineji 1.

Na osnovi predočene dokumentacije i iznesenih činjenica, a prema preporuci Povjerenstva za nematerijalnu kulturnu baštinu, Stručno povjerenstvo za utvrđivanje svojstva kulturnog dobra na sjednici održanoj 18. i 19. prosinca 2018. utvrdilo je da **tradicija esperanta u Hrvatskoj** ima svojstvo kulturnoga dobra.

Donošenjem ovoga Rješenja, sukladno članku 12. stavku 1. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara na predmetno dobro primjenjuju se citirani Zakon, kao i svi drugi propisi koji se odnose na kulturna dobra.

Sukladno članku 12. stavku 4. istoga Zakona, točkom 5. izreke ovoga Rješenja, određena je obveza upisa predmetnoga dobra u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske – Listu zaštićenih kulturnih dobara.

Sukladno članku 12. stavku 5. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, žalba protiv ovoga Rješenja ne odgađa njegovo izvršenje.

Iz gore navedenih razloga riješeno je kao u izreci.

Uputa o pravnome lijeku:

Protiv ovoga Rješenja može se izjaviti žalba Povjerenstvu za žalbe pri Ministarstvu kulture u roku od 15 dana od njegova primitka. Žalba se predaje ovom tijelu neposredno ili šalje poštom preporučeno, a može se izjaviti i u zapisnik. Na žalbu se sukladno članku 9. stavku 2. točki 29. Zakona o upravnim pritojbama („Narodne novine“ broj 115/16), ne plaća upravna pritojba.

POMOĆNIK MINISTRICE

Davor Trupković, dipl. ing. arh.

Dostaviti:

1. Hrvatski savez za esperanto, Kneza Mislava 11, 10000 Zagreb UO
2. Esperantsko društvo „Tibor Sekelj“, Kneza Mislava 11, 10000 Zagreb UO
3. Studentski esperantski klub, Kneza Mislava 11, 10000 Zagreb UO
4. Hrvatska esperantska mladež, Kneza Mislava 11, 10000 Zagreb UO
5. Udruga za europsku svijest, Palmotićeva 24, Velika Gorica UO
6. Esperanto društvo Rijeka, Blaža Polića 2, 51000 Rijeka UO
7. Esperantsko društvo „Liberiga Stelo“, Josipa Huttlera 27-A, 31000 Osijek UO
8. Esperantsko društvo Gundulićeva 11, 21000 Split UO
9. Društvo esperantista Bjelovara, Vlatka Mačeka 14, 43000 Bjelovar UO
10. Esperantsko društvo Sisak, Lonjska 74, 44000 Sisak UO
11. Esperantsko društvo „Trixini“, Trgovišće 50, 49283 Hrašćina, UO
12. Udruženje slijepih esperantista Hrvatske, Draškovićeva 80, 10000 Zagreb UO
13. Željezničarsko esperantsko društvo, Trnjanska 11 F, 10000 Zagreb UO
14. Udruženje nastavnika esperanta, Jarunska 6, 10000 Zagreb UO
15. Udruga zagrebačkih esperantista, Goljak 43, 10000 Zagreb UO
16. Dokumentacijski esperantski centar, Bana Jelačića 143 B, 48350 Đurđevac UO
17. Esperantsko društvo „Svijet mira“, Slavka Kolara 27, 10410 Velika Gorica UO
18. Esperantsko društvo Petrinja, Lonjska 74, 44000 Sisak UO
19. Hrvatski esperantski savez, Sveti duh 130, 10000 Zagreb UO
20. Institut za etnologiju i folkloristiku, Šubićeva 42, 10000 Zagreb
21. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Republike Austrije 16, 10000 Zagreb

22. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za germanistiku, Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb
23. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za etnologiju i kult. antropologiju, Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb
24. Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Runjaninova 2, 10 000 Zagreb
 - Grad Zagreb, Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode, Kuševićeva 2, 10 000 Zagreb
 - Konzervatorski odjel u Zagrebu, Mesnička 49, 10 000 Zagreb
 - Konzervatorski odjel u Rijeci, Užarska 26, 51 000 Rijeka
 - Konzervatorski odjel u Osijeku, Kuhačeva 27, 31 000 Osijek
 - Konzervatorski odjel u Splitu, Porinova bb, 21 000 Split
 - Konzervatorski odjel u Bjelovaru, Trg E. Kvaternika 6, 43 000 Bjelovar
 - Konzervatorski odjel u Sisku, N. Tesle 17, 44 000 Sisak
 - Konzervatorski odjel u Krapini, Magistratska 12, 49 000 Krapina
 - Služba za pokretnu, etnografsku i nematerijalnu kulturnu baštinu, ovdje
 - Odjel za Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, ovdje
 - Pismohrana, ovdje

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE

UPRAVA ZA ZAŠTITU KULTURNE BAŠTINE
KLASA: UP/I-612-08/18-06/0150
URBROJ: 532-04-01-03-02/2-19-3
Zagreb, 11. veljače 2019.

Popis nositelja nematerijalnoga kulturnog dobra

Tradicija esperanta u Hrvatskoj

Nositelji dobra dužni su provoditi mjere zaštite radi njezina očuvanja, sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i svim propisima koji se odnose na kulturna dobra, pridržavajući se njegove povijesno-tradicijske matrice i pojavnosti. O svim promjenama nositelja nadležno tijelo je dužno obavijestiti Stručno povjerenstvo za utvrđivanje svojstva kulturnoga dobra, koje će sukladno izmjenama revidirati Popis nositelja.

Popis nositelja:

Hrvatski savez za esperanto, Kneza Mislava 11, 10000 Zagreb
Esperantsko društvo „Tibor Sekelj“, Kneza Mislava 11, 10000 Zagreb
Studentski esperantski klub, Kneza Mislava 11, 10000 Zagreb
Hrvatska esperantska mladež, Kneza Mislava 11, 10000 Zagreb
Udruga za europsku svijest, Palmotićeve 24, Velika Gorica
Esperanto društvo Rijeka, Blaža Polića 2, 51000 Rijeka
Esperantsko društvo „Liberiga Stelo“, Josipa Huttlera 27-A, 31000 Osijek
Esperantsko društvo Split, Gundulićeve 11, 21000 Split
Društvo esperantista Bjelovara, Vlatka Mačeka 14, 43000 Bjelovar
Esperantsko društvo Sisak, Lonjska 74, 44000 Sisak
Esperantsko društvo „Trixini“, Trgovišće 50, 49283 Hrašćina,
Udruženje slijepih esperantista Hrvatske, Draškovićeve 80, 10000 Zagreb
Željezničarsko esperantsko društvo, Trnjanska 11 F, 10000 Zagreb
Udruženje nastavnika esperanta, Jarunska 6, 10000 Zagreb
Udruga zagrebačkih esperantista, Goljak 43, 10000 Zagreb
Dokumentacijski esperantski centar, Bana Jelačića 143 B, 48350 Đurđevac
Esperantsko društvo „Svijet mira“ Velika Gorica, Slavka Kolara 27, 10410 Velika Gorica
Esperantsko društvo Petrinja, Lonjska 74, 44000 Sisak
Hrvatski esperantski savez, Sveti duh 130, 10000 Zagreb

POMOĆNIK MINISTRICE

Davor Trupković, dipl. ing. arh.

